

Не менш важливою є наявність добре оплачуваних робочих місць, що стимулюватимуть економічну активність і сприятимуть підвищенню якості життя. Відбудова інфраструктури, зокрема медичних, освітніх та соціальних послуг, є вирішальним чинником для повернення населення і підтримки тривалого економічного та соціального відновлення.

Також важливу роль відіграють розвиток системи охорони здоров'я, забезпечення доступу до якісної медичної допомоги, а також впровадження програм соціальної підтримки для сімей з дітьми. Комплексний підхід до вирішення цих завдань стане ключовим для покращення демографічних показників у повоєнній Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Ukraine Refugee Situation. *UN*. 2024. URL: <http://surl.li/fgldzd>
2. Кількість зареєстрованих, облікованих ВПО. *Інформаційно-обчислювальний центр Мінсоцполітики*. 2024. URL: <https://www.ioc.gov.ua/analytics>
3. Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року. *Міністерство соціальної політики України*. 2024. URL: <https://www.msp.gov.ua/projects/870>

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПОНЕНТІВ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Юрчишена Л. В.

*Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Вінниця (Україна)*

e-mail: l.yurchishena@donnu.edu.ua

Економіка України потребує системної трансформації, що викликано її руйнацією в період COVID-19, воєнної агресії та повномасштабного вторгнення. Відповідно до Плану відновлення України [1], рушіями відновлення є трансформація пріоритетних секторів, міцний людський капітал та ефективна інфраструктура. Враховуючи виклики, євроінтеграційні та глобальні процеси, що інтегруються в економіку України, вважаємо, що наразі формується трансформаційна модель економічного розвитку України. Ця модель включає чотири ключові компоненти: людський капітал, інновації та дослідження, цифровізація, Green Deal, синергія яких спрямована на реалізацію Стратегії сталого розвитку України до 2030 року [2].

Враховуючи результати попередніх досліджень, що ґрунтуються на оцінці тенденцій та значенні показників, які характеризують компоненти людського капіталу, досліджень і розробок, інновацій трансформаційної моделі економічного розвитку України, виявлено ключові проблеми реалізації, їх причини та наслідки (рис. 1).

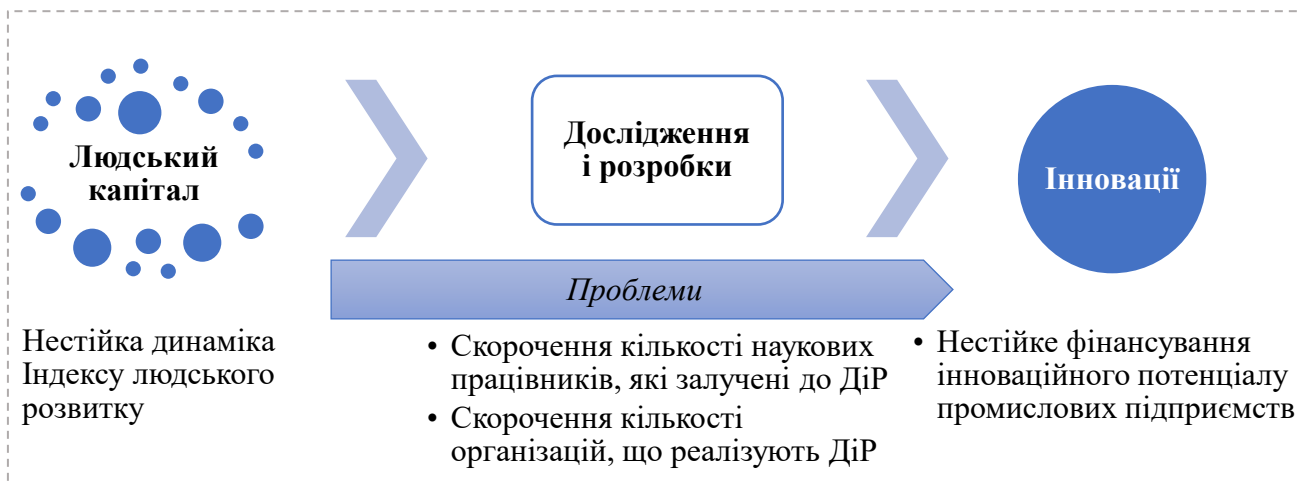

Рисунок 1. Проблеми реалізації компонентів трансформаційної моделі економічного розвитку України

Джерело: складено автором

Людський капітал за Індексом людського розвитку (HDI) [3] демонструє доволі високі позиції і перевищує середньосвітові значення, проте негативні наслідки для економічного розвитку країни обумовлені його нестійкою динамікою, особливо з 2014 р. Основними причинами таких змін є:

- негативний вплив COVID-19 та війни в Україні, що призводить до погіршення здоров'я населення, збільшення кількості людей з інвалідністю, зокрема серед чоловіків, зниження економічно активного населення, погіршення якості освітніх послуг;
- гендерна нерівність складників ІЛР, що знижує ефективність використання ресурсів, сприяє зростанню безробіття та соціальної нерівності;
- міграція населення за кордон та мобілізація чоловіків викликають кадровий голод у країні внаслідок відтоку високоінтелектуального капіталу, втрати людського потенціалу для економічного розвитку.

Вищезазначене уповільнює економічне зростання країни, знижує якість людського капіталу, обмежує розвиток інновацій та породжує соціальні проблеми. Обмеженість людського потенціалу створює довгострокові економічні труднощі, ускладнює здатність країни адаптуватися до національних та глобальних викликів.

Оцінка компоненти «дослідження та інновації» дала змогу виявити ключові проблеми:

- 1) скорочення кількості наукових працівників, залучених до їх виконання, причинами цього є:
 - втрата цінності науковця й відтік «кадрового ядра» за кордон. Це призводить до зменшення інтелектуального потенціалу країни, що негативно впливає на розвиток нових технологій, цифровізацію (особливо в частині здатності використовувати цифрові послуги), інноваційну активність бізнесу та державних установ;
 - скорочення та низький рівень витрат на дослідження і розробки (ДіР) у % до ВВП. Це обмежує можливість проведення досліджень через застарілу матеріаль-

ну базу, низьке фінансове забезпечення дослідників, що сповільнює науково-технічний прогрес (НТП) та може призвести до стагнації економіки;

2) скорочення кількості організацій, що реалізують ДіР, як наслідок зниження їх зацікавленості в дослідженнях через обмежені фінансові можливості, а саме:

– зменшення кількості наукових досліджень, продуктів та інновацій у різних галузях економіки, що знижує обсяг нових знань і призводить до сповільнення економічного розвитку країни, роблячи її вразливою до глобальних змін;

– гальмування економічного зростання країни, зокрема технологічного, інновацій, зниження конкурентоспроможності на вітчизняному та міжнародному ринках, що призводить до зменшення частки високотехнологічних товарів і послуг у структурі експорту;

– сповільнення якості життя населення, зокрема охорони здоров'я, екології, освіти, розвитку цифрових технологій тощо. Зазначене відбувається через недостатній розвиток науки і технологій, зниження рівня життя населення, посилення економічних та соціальних проблем.

Зменшення фінансування та державної підтримки ДіР призводить до сповільнення темпів економічного розвитку або, в іншому сценарії, до стагнації економіки.

Нестійке фінансування інноваційного потенціалу промислових підприємств зумовлено такими причинами:

- низька державна підтримка розвитку їх інноваційного потенціалу;
- зменшення частки фінансування інновацій завдяки коштам інвесторів-нерезидентів;
- зменшення можливостей бізнесу фінансувати інновації в умовах війни.

Ці фактори обумовлені таким:

– гальмування інноваційних процесів, зокрема технологічних, що є неможливим без належної державної підтримки та стимулів для інвесторів. Це призводить до зниження конкурентоспроможності підприємств. Сповільнення або відсутність інноваційного розвитку країни під час війни створює нерівні умови, порівняно з іншими країнами, які продовжують вкладати в інновації;

– зниження впливу промисловості на економічне зростання країни;

– втрата рейтингових позицій України в Глобальному індексі інновацій (ГІІ);

– стагнація інноваційного розвитку країни, зниження рівня життя населення.

Загалом ці чинники не є вичерпними і спричиняють стагнацію інноваційного розвитку України, зниження продуктивності та послаблення економічного зростання країни. Вони окреслюють загальне коло проблем і підкреслюють критичну роль держави та вищої освіти у формуванні трансформаційної моделі економічного розвитку України. Відсутність комплексних заходів з боку уряду, недоліки в системі вищої освіти, зокрема непередбачуваність і непослідовність дій уряду мо-

жуть не лише призвести до довготривалої стагнації, але й поставити під загрозу здатність України конкурувати на глобальній арені, забезпечувати якісне життя для свого населення та зберігати науково-технічний потенціал країни. Для подолання цих викликів необхідна скоординована державна політика, яка підтримує розвиток інновацій та підвищення кваліфікації фахівців, а також ефективна співпраця державного сектору, зокрема вищої освіти з приватним сектором і міжнародними партнерами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. План відновлення України. Національна рада з відновлення. 2022. URL: <http://surl.li/dunavd> (дата звернення: 10.06.2024).
2. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. Проєкт-2017. URL: https://uu.edu.ua/upload/universitet/Strategiya_rozvitku/Strategiya_stalogo_rozvitku_Ukraini_2030.pdf (дата звернення: 12.06.2024).
3. Human Development Insights. URL: <https://hdr.undp.org/data-center/country-insights#/ranks> (дата звернення: 12.08.2024).

РОЛЬ CRM-СИСТЕМ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Янчук Т. В.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)
e-mail: t.yanchuk@donnu.edu.ua

Війна та кризові ситуації ставлять перед бізнесом серйозні виклики, як-от втрата клієнтської бази, перебої у ланцюгах постачання, погіршення економічної стабільності та потреба швидкої адаптації до нових реалій. В таких умовах CRM-системи стають не лише інструментом для управління відносинами з клієнтами, але й засобом для підтримки бізнес-стійкості, забезпечення операційної безперервності та адаптації до нових умов. Актуальність цієї теми полягає у вивченні ролі CRM у збереженні бізнесу, особливо в умовах воєнних дій та інших кризових ситуацій.

Основною проблемою є те, що під час війни або інших форс-мажорних обставин компанії можуть втратити доступ до своїх клієнтів, порушуються звичні бізнес-процеси, а маркетингові стратегії потребують швидкого коригування. Без ефективного інструменту для управління клієнтськими відносинами компанії стикаються з загрозою втрати лояльних клієнтів та зниження доходів. Тому необхідно дослідити, як CRM-системи можуть допомогти зберегти та посилити зв'язки з клієнтами під час війни, а також адаптувати маркетингові та операційні процеси для підтримки бізнесу [1–3].

CRM-системи широко досліджуються як ключовий інструмент у бізнес-управлінні. Багато науковців та практиків сходяться в думці, що CRM є найшвидше